

УДК 336.71: 001.895

Шабатура Т. С., к. е. н.,
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса

Концептуальні напрямки до визначення змісту інвестиційного потенціалу підприємства

Розглянуто науково-методичні підходи до розуміння економічної природи поняття «інвестиційний потенціал підприємства». Запропоновано підходити до розгляду інвестиційного потенціалу підприємства з позиції комплексного підходу, який є результатом поєднання ресурсного, потокового і вартісного підходів. Сформульовано основні концептуальні положення застосування комплексного підходу до розуміння змісту економічної категорії «інвестиційний потенціал підприємства».

Ключові слова: підприємство, інвестиційний потенціал, ресурсний підхід, потоковий підхід, вартісний підхід, ринкова вартість бізнесу.

Рассмотрены научно-методические подходы к пониманию экономической природы понятия «инвестиционный потенциал предприятия». Предложено подходить к рассмотрению инвестиционного потенциала предприятия с позиции комплексного подхода, который является результатом сочетания ресурсного, потокового и стоимостного подходов. Сформулированы основные концептуальные положения применения комплексного подхода к пониманию содержания экономической категории «инвестиционный потенциал предприятия».

Ключевые слова: предприятие, инвестиционный потенциал, ресурсный подход, потоковый подход, стоимостной подход, рыночная стоимость бизнеса.

Reviewed scientific and methodological approaches to understanding the nature of the economic concept of «investment potential of the enterprise». An approach to the consideration of the investment potential of the enterprise from the perspective of an integrated approach, which is the result of a combination of resource streaming and cost approaches. The basic conceptual provisions of an integrated approach to understanding the content of the economic category of «investment potential of the enterprise».

Keywords: business, investment potential, resource approach, streaming approach, cost approach, the market value of the business.

Постановка проблеми. Вихід підприємства на траєкторію стабільного економічного зростання в умовах відновлення посткризової економіки країни багато в чому залежить від ефективності формування інвестиційного потенціалу та результативності його реалізації. Така постановка проблеми викликана об'єктивними глобалізаційними процесами країни та необхідністю адаптації вітчизняних підприємств до вимог сучасних економічних відносин та змін політико-правового оточення, що визначає необхідність переходу підприємницького сектору до інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання. Тому за діапазонами інвестиційного капіталу, здібністю акумулювати та мобілізувати інвестиційні потоки підприємства мають відповідати вимогам реалій сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки теоретико-методологічних положень щодо формування, управління та оцінки інвестиційного потенціалу підприємства присвячено науковій праці таких відомих науковців, як: В. Г. Андрійчук, І. Ю. Гришова, М. Я. Дем'яненко, Н. С. Краснокутська, І. О. Крюкова, Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. О. Непочатенко, П. Т. Саблук, І. Б. Хома, Л. Ф. Чумак, А. В. Чупіс, О. Г. Шпикуляк та інші [1-13].

Не зважаючи на отримані наукові результати та вагомість накопиченого досвіду, логічно незавершеним є теоретико-методологічне обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу підприємства як економічної категорії, що підвищує актуальність досліджуваної проблеми в умовах відновлення посткризової економіки України.

Постановка завдання полягає в дослідженні концептуальних напрямків формування комплексного підходу до визначення змісту економічного потенціалу підприємства.

Виклад основних результатів дослідження. Критичний аналіз літературних джерел щодо розуміння економічного наповнення категорії «інвестиційний потенціал підприємства» з позиції різних науково-методичних підходів свідчить про їх чисельність, несистемність, розпорошеність та суттєву протирічність у визначеннях, де скоріше мова йде або про площину застосування накопичених знань, або про різний ступінь їх узагальнення, ніж про змістовні відмінності у трактуванні інвестиційного потенціалу підприємства саме як економічної категорії. Як наслідок, відсутня чітка єдина методологічна та методична база дослідження зазначеної проблематики.

З точки зору багатьох наукових підходів, розуміння сутності зазначеної категорії в більшості випадках перетинається, точки перетину між яким найчастіше досить умовні. Так, розуміння економічного потенціалу підприємства з позиції:

- імовірного підходу полягає в сукупності можливостей підприємства для інвестування, які формуються під дією системи чинників та умов;
- ринкового підходу споріднюється з сукупним потенційним споживчим попитом на ресурси;
- структурного підходу трактується тільки як структурна складова економічного потенціалу;
- результатного підходу зводиться до здатності підприємства реалізувати стратегічні цілі шляхом використання наявної структури, кількості та якості інвестиційних ресурсів.

Оскільки за сучасних умов розвитку ринкових відносин увага конкурентної боротьби пересувається з товарних ринків на ринки капіталу, реципієнта оцінюють з позиції своєрідного інвестиційного товару, спроможного задовольнити вимоги реального або потенційного інвестора в максимізації ринкової вартості його бізнесу. Для потенційного інвестора економічна природа ринкової вартості бізнесу розкривається саме тоді, коли приймається необхідне рішення щодо співвідношення обсягу спрямованих інвестиційних потоків до результативності реалізації інвестиційного потенціалу. Іншими словами, інвестор признає в ринковій вартості бізнесу реальну вартість спрямованих до реципієнта інвестиційних потоків та не бажає їх втратити більше, ніж того вимагає оцінка ринкового стану, тоді як останній признає в цій вартості тотожну оцінку втраченої користі від володіння підприємством і намагається перетворити інвестиційний проект в джерело створення додаткової вартості. Саме це вимагає підходити до розуміння інвестиційного потенціалу підприємства з позиції отримання можливої віддачі від використання інвестиційного капіталу у вигляді додаткового фінансового потоку, спрямованого в ринкову вартість підприємства. Вичерпне розкриття економічної суті інвестиційного потенціалу підприємства з такого ракурсу визначає необхідність використання комплексного підходу, адже окремі підходи є досить однобічними, оскільки розкривають лише окремі аспекти досліджуваної проблеми.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ
(за видами економічної діяльності)

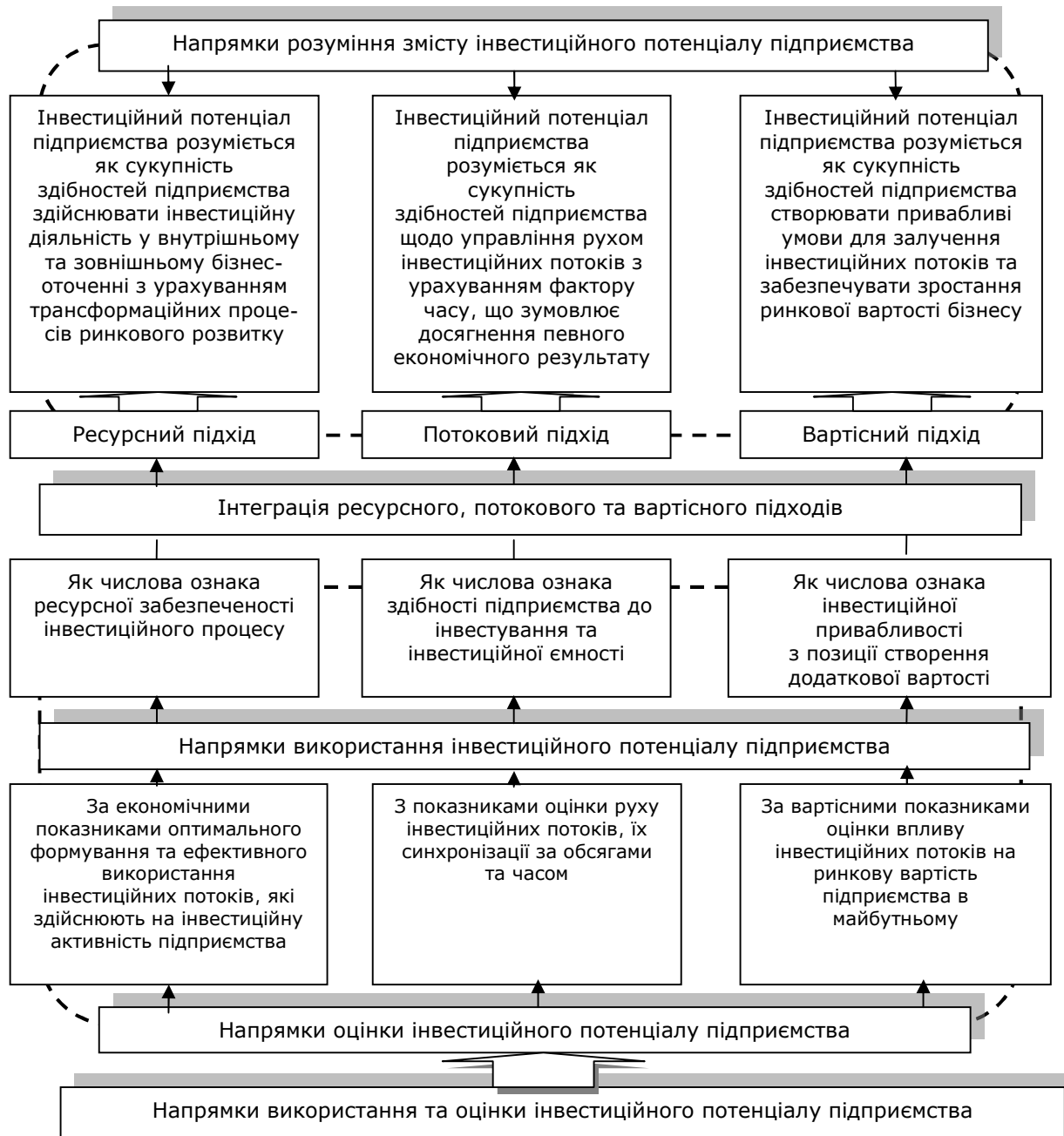

Рис. 1. Концептуальні напрямки формування комплексного підходу до визначення змісту інвестиційного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором.

Комплексний підхід є результатом поєднання ресурсного, потокового та вартісного підходів до тлумачення атрибуції категорії «інвестиційний потенціал підприємства», у контурах якого інвестиційний потенціал представлений сукупністю усіх інвестиційних потоків підприємства, що в процесі здійснення інвестиційної діяльності рухаються по вектору максимізації ринкової вартості бізнесу, що і є основою формування його конкурентної переваги (рис. 1).

Вирішення проблеми інвестиційного потенціалу підприємства з позиції комплексного підходу враховує:

§ гнучкість та адаптаційну спроможність підприємства залучати інвестиційні ресурси та адекватно відповідати їх появі;

§ функціонально-організаційну готовність підприємства до ефективного використання інвестиційних потоків;

§ здатність підприємства в результаті здійснення інвестиційної діяльності нарощувати ринкову вартість бізнесу.

Сформулюємо основні концептуальні положення застосування комплексного підходу до розуміння змісту економічного категорії «інвестиційний потенціал підприємства».

По-перше, в рамках пропонованого підходу варто означити специфічність використання терміну «потік». З економічної точки зору це величина, наділена рухливістю, вимірністю та мінливістю у часі. Тому при оцінці інвестиційного потенціалу підприємства інвестиційні потоки слід розглядати як впорядкований рух інвестиційних ресурсів від джерел їх створення до користувачів, а також вектори їх використання в процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства. Одночасно потік може розглядатися як інструмент опису й управління інвестиційною діяльністю.

По-друге, в рамках пропонованого підходу варто означити специфічність використання терміну «здібності». Серед здібностей, що теоретично розкриваються перед підприємством в контексті формування конкурентних переваг, при розгляді його інвестиційного потенціалу раціонально враховувати тільки реальні здібності підприємства, адже не сформовані, не розкриті, не виявлені та не упереджені здібності з позиції оцінки інвестиційного потенціалу не є релевантними. Тому при формалізації поняття «інвестиційний потенціал підприємства» варто підкреслити, що в поле зору потрапляють лише ті здібності підприємства до інвестування, які є конкретними, фіксованими та реальними на момент здійснення оцінки.

По-третє, в рамках пропонованого підходу варто означити специфічність використання «умов».

Інвестиційний потенціал повинен характеризувати реальну спроможність підприємства щодо використання фактичних ресурсів за для реалізації стратегії розвитку, якою є максимізації ринкової вартості бізнесу, з урахуванням збалансованості ресурсів, їх конкретних обмежень тощо.

Отже, як на нашу думку, розгляд інвестиційного потенціалу підприємства тільки з ракурсу теоретичного аспекту, без врахування дії чинників зовнішнього та внутрішнього бізнес-оточення є нераціональним.

По-четверте, в рамках пропонованого підходу варто означити специфічність використання «часового критерію» та визначення його впливу на формування інвестиційного потенціалу підприємства, де головна увага має бути сконцентрована на швидкість введення інвестиційних потоків в інвестиційну діяльність підприємства.

Підсумовуючи вище викладене, пропонуємо підходити до розгляду інвестиційного потенціалу підприємства як до сукупності наявних інвестиційних потоків, органічна взаємодія яких в процесі здійснення інвестиційної діяльності генерує здібності підприємства щодо мобілізації та акумулювання на визначеному часовому інтервалі інвестиційних потоків для реалізації тактичних та стратегічних цілей розвитку підприємства.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами проведено дослідження встановлена відсутність єдиної думки до розуміння економічного наповнення категорії «інвестиційний потенціал підприємства», що обтяжує проведення його оцінки, розробку та реалізацію системи заходів щодо зміцнення та нарощення економічного потенціалу підприємства. З огляду на це в роботі запропоновано підходити до розкриття

змісту «інвестиційний потенціал підприємства» з позиції комплексного підходу, до складу якого входять ресурсний, потоковий та вартісний підхід.

Згідно комплексного підходу поглиблено розуміння сутності поняття «інвестиційний потенціал підприємства», що визначається як сукупність наявних інвестиційних потоків, органічна взаємодія яких в процесі здійснення інвестиційної діяльності генерує здібності підприємства щодо мобілізації та акумулювання на визначеному часовому інтервалі інвестиційних потоків для реалізації тактичних та стратегічних цілей розвитку підприємства.

Використання комплексного підходу до визначення інвестиційного потенціалу підприємства вимагає поглиблення методологічного апарату з проблеми дослідження, що і визначає подальший напрямок наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку : монографія / В. Г. Андрійчук. – Ніжин : ТОВ В-во «Аспект – Поліграф», 2007. – 216 с.
2. Гришова І. Ю. Финансовое обеспечение перерабатывающих предприятий в контексте формирования финансовых потоков. / І. Ю. Гришова // Азимут научных исследований: экономика и управление. – Россия. – 2012. – № 1. – С. 22–24.
3. Дем'яненко С. І. Менеджмент аграрних підприємств: навч. посібник / С. І. Дем'яненко. – К. : КНЕУ, 2005. – 347 с.
4. Інвестиційний розвиток сільського господарства Київської області / Ю. О. Лупенко, М. І. Кісіль, М. Ю. Кожем'якіна та ін. ; за ред. М. І. Кісіля. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 86 с.
5. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи / Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикулян та ін. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2014. – 516 с.
6. Краснокутська Н. С. Методологічні основи оцінювання реалізації потенціалу підприємства / Н. С. Краснокутська // Академічний огляд. – 2010. – № 1 (32). – С. 67–72.
7. Крюкова І. О. Ресурсний потенціал аграрних підприємств та комплекс заходів з його відтворення і раціонального використання / І. О. Крюкова. / Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». – № 3. – Харків, 2007. – С. 94–98.
8. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
9. Непочатенко О. А. Механізми забезпечення економічної ефективності діяльності аграрних підприємств : монографія / О. А. Непочатенко. – Умань : Видавець «Сочінський», 2013. – 227 с.
10. Саблук П. Т. Концептуальні засади розробки і реалізації інвестиційних програм в аграрно-промисловому виробництві / П. Т. Саблук, М. Ю. Коденська. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 46 с.
11. Хома І. Б. Економіко-математичні методи аналізу діяльності підприємств : навч.-метод. посібн. / І. Б. Хома, В. В. Турко. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – 328 с.
12. Чумак Л. Ф. Фактори впливу на формування конкурентоспроможного потенціалу підприємства / Л. Ф. Чумак // Економіка и управление. – 2013. – № 1. – С. 62–65.
13. Чупіс А. В. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства : науково-методичне видання / А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін. – Суми : Довкілля, 2001. – 404 с.